

Team4Democracy

Burgerschap in actie in voetbalstadions

Inleiding	3
1. Pedagogische aanpak	4
2. De vier thema's (modules)	5
2.1. Democratie	6
2.2. Inclusie	7
2.3. De impact van woorden	9
2.4. Welzijn.....	10
3. Praktische informatie	11
4. Leerdoelen	11

Inleiding

In een tijd waarin democratische waarden niet meer vanzelfsprekend zijn, wil **Team4Democracy** hier iets aan doen door **voetbalstadions** om te vormen tot dynamische leeromgevingen waar deze waarden tot leven komen.

Voetbal is meer dan alleen een sport; het is een **universele taal** die mensen verenigt, over culturen en generaties heen. Door naar voetbalstadions te trekken, maakt het project gebruik van een omgeving vol energie, passie en gemeenschapsgevoel. Deze plaatsen symboliseren **teamwork, respect en fair play**, waarden die ook centraal staan in een democratische samenleving.

Voor jongeren bieden stadions een alternatief voor het klaslokaal, waardoor **burgerschapseducatie** boeiender en relevanter wordt. Voetbal fungeert als een metafoor voor **actief burgerschap**, waarin elke speler een rol heeft en elke beslissing telt.

Het BELvue museum is een voortrekker op het gebied van burgerschapseducatie en maakt gebruik van **interactieve en praktijkgerichte methoden** die kritisch denken en actieve participatie stimuleren. Daarom biedt het BELvue een workshop aan in samenwerking met voetbalclubs, met als doel jongeren bewust te maken van discriminatie, inclusie te bevorderen, de impact van haatspraak te belichten en democratische waarden te begrijpen.

Tijdens een halve dag (3 uur) gaan jongeren op een **participatieve en speelse manier** aan de slag met deze thema's, die zowel essentieel zijn voor onze democratie als voor de voetbalwereld.

1. Pedagogische aanpak

Team4Democracy is een flexibele workshop bedoeld voor jongeren vanaf 10 jaar. Dankzij de modulaire opzet kunnen leerkrachten twee van de vier aangeboden thematische activiteiten kiezen:

- Spelregels. Democratie versus totalitarisme.
- Inclusie. Strijd tegen discriminatie.
- De impact van woorden. Bewustwording van haatspraak.
- Welzijn. Ervaren van het groepseffect.

Elke module behandelt een thema dat zowel op als buiten het voetbalveld voorkomt, zoals haatdragende taal die te horen is op de tribunes, op het veld en op sociale media, of groepseffecten die ons sterker maken, maar ons ook minder 'wijs' kunnen laten handelen.

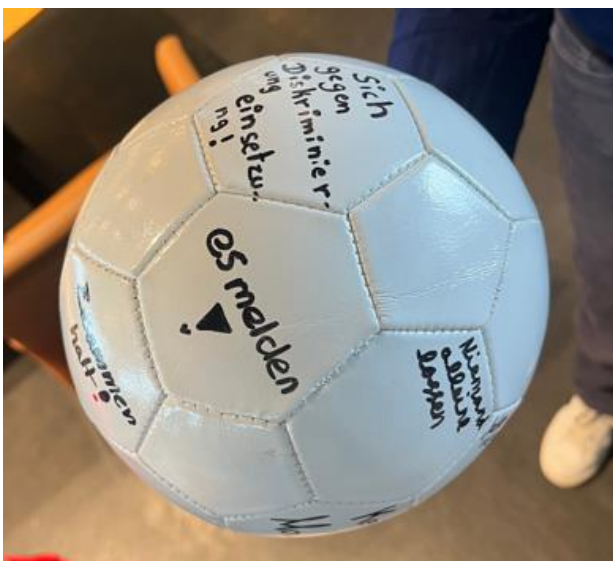
Daarnaast bieden de modules een gevarieerde ervaring en een theoretisch kader om de jongeren aan te zetten tot reflectie. Via **rollenspellen, discussies en teamactiviteiten** moedigen de workshops hen aan om democratische principes te koppelen aan situaties uit het leven op en rond het voetbalveld.

2. De vier thema's (modules)

Ongeacht de gekozen modules, beginnen de groepen de workshop met een introductie en eindigen ze hun ervaring met een conclusie.

(A) **De introductie** is het moment waarop de jongeren de rode draad van de workshop ontdekken. Hiervoor bekijken ze 48 foto's die aan een muur hangen. Wie van al deze mensen is een supporter of supportster? Waarom worden sommige foto's gekozen en andere niet? Zijn er kenmerken waaraan je kunt zien of iemand een supporter is? Deze oefening zorgt ervoor dat de jongeren zich bewust worden van hun eigen stereotypen. Het blijkt dat alle gezichten aan de muur portretten van supporters of supportster zijn.

(B) **De conclusie** is een moment om na afloop van de modules de nieuwe inzichten te structureren. De animator controleert of de doelstellingen van elke module goed zijn bereikt. De leerlingen engageren zich ook om één of meerdere concrete acties te ondernemen om discriminatie, haatspraak of negatieve groepsmechanismen tegen te gaan.

2.1. Spelregels

Dankzij de module democratie krijgen jongeren inzicht in het **principe van democratie**, met een focus op gezamenlijke besluitvorming en het **verschil tussen democratie en totalitarisme**.

Tijdens een eerste activiteit worden er situaties voorgelezen aan de jongeren. Het zijn fictieve situaties, maar ze zouden zich kunnen voordoen binnen een voetbalclub. De jongeren plaatsen de situaties op een schaal die loopt van "Totalitarisme" tot "Democratie". De antwoorden worden daarna gecontroleerd en besproken.

Na het bestuderen van de verschillen tussen "totalitarisme" en "democratie" aan de hand van deze situaties, **spelen de jongeren twee voetbalwedstrijden**. De begeleider is de scheidsrechter. Tijdens de eerste wedstrijd handelt de scheidsrechter op een totalitaire manier. Tijdens de tweede wedstrijd is de scheidsrechter democratisch: hij geeft vooraf de spelregels, vraagt aan de leerlingen of ze akkoord gaan met de regels en of ze eventueel regels willen toevoegen.

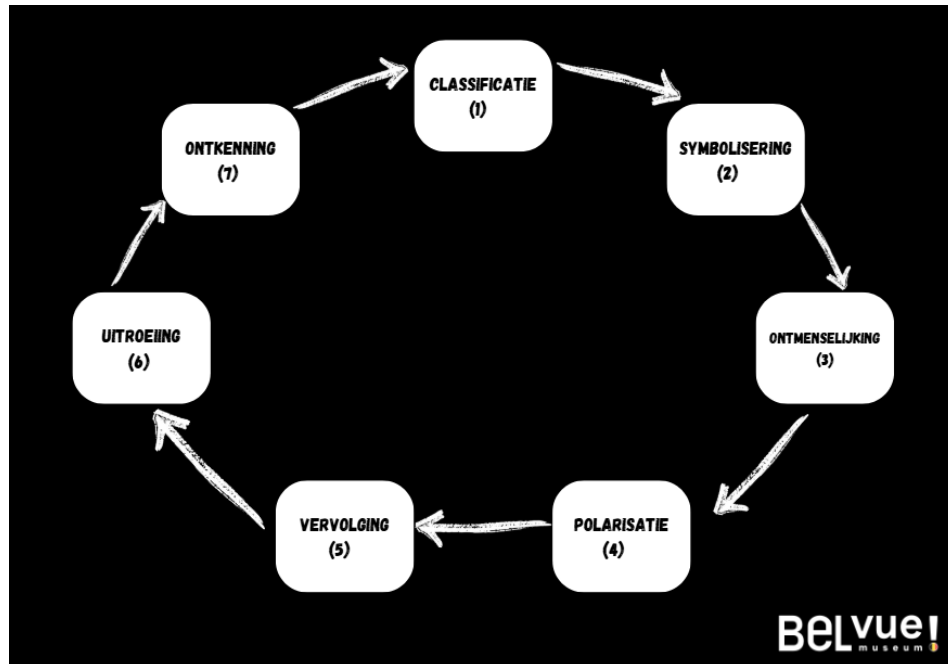
Na afloop van de wedstrijd nodigt de begeleider de leerlingen uit om te reflecteren op wat ze hebben ervaren en gevoeld tijdens de twee voetbalwedstrijden.

2.2. Inclusie

Om het belang van inclusie te begrijpen, worden de jongeren zonder dat ze het weten in een discriminerende situatie geplaatst op basis van een willekeurig gekozen criterium. De leerlingen spelen vervolgens een oneerlijke voetbalwedstrijd, waarbij één team wordt gediscrimineerd door de scheidsrechter. De situatie van discriminatie wordt vervolgens gedeconstrueerd aan de hand van de geweldsspiraal:¹:

- **Classificatie:** Het verdelen van de groep in "wij" en "zij". De scheidsrechter suggereert dat "wij" moeten winnen van "zij".
- **Symbolisering:** De scheidsrechter onderscheidt de teams door middel van verschillende kleuren shirts, zodat de gediscrimineerde groep gemakkelijk te herkennen is.
- **Ontmenselijking:** De scheidsrechter vergelijkt de gediscrimineerde groep met dieren.
- **Polarisatie:** De scheidsrechter versterkt de verschillen tussen de twee groepen en verbiedt elke interactie tussen hen.
- **Vervolging:** De scheidsrechter fluit op de spelers van de gediscrimineerde groep en stuurt deze spelers van het veld, uitsluitend vanwege hun groepslidmaatschap.
- **Uitroeiing** et **Ontkenning:** Deze fasen worden niet toegepast omdat ze te gewelddadig zijn.

¹ Musée Holocauste Montréal (2018). Les 10 étapes d'un génocide. <https://museeholocauste.ca/>.
<https://museeholocauste.ca/fr/ressources-et-formations/dix-etapes-genocide/>

Ter afsluiting bespreekt de animator het concept van inclusie en het belang van een veilige omgeving. Wanneer individuen zich geaccepteerd voelen, ondanks hun verschillen en zwaktes, zijn ze meer geneigd om actief en positief bij te dragen aan het doel van de groep. De leerlingen leren ook meer over UNIA en de hulpmiddelen om discriminatie te melden.

2.3. De impact van woorden

Tijdens deze module realiseren de jongeren zich dat zelfs kleine woorden grote gevolgen kunnen hebben en dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor wat ze zeggen. Ze ontdekken dat niet alleen de uitdrukking, maar ook de verspreiding, aanmoediging en vergemakkelijking van haatspraak strafbaar kunnen zijn. Daarnaast maken ze kennis met de juridische kaders rond discriminatie en de acties die ondernomen kunnen worden wanneer ze geconfronteerd worden met haatspraak.

De leerlingen zullen, onder andere, luisteren naar een audiobestand met fictieve uitspraken van supporters tijdens een voetbalwedstrijd. Elke keer dat ze een beledigende uitspraak horen, steken ze een gele kaart op. Wanneer de uitspraak discriminerend is, steken ze een rode kaart op. Er wordt een parallel getrokken met discriminerende of beledigende uitspraken die op sociale media worden gebruikt.

Tijdens deze workshop begrijpen de leerlingen dat zij niet alleen verantwoordelijk zijn voor hun eigen woorden, maar ook een belangrijke rol spelen in de strijd tegen haatspraak.

2.4. Welzijn

In deze module ontdekken de jongeren dat identiteit veelzijdig is en ervaren ze de invloed van het groepseffect.

De leerlingen verkennen de veelzijdigheid van hun identiteit door een reeks kleine oefeningen en worden zich bewust van de invloed die een groep kan hebben op hun keuzes, gedrag en emoties.

Via een reeks participatieve activiteiten ervaren zij van binnenuit de mechanismen van het groepseffect: hoe het ons samenbrengt, beïnvloedt... maar soms ook overmeestert.

Een krachtig, speels en verbindend moment dat uitnodigt om samen na te denken over wat ons verbindt, wat ons onderscheidt, en hoe onze identiteiten veranderen afhankelijk van de context.

Zo ontdekken ze dat het groepseffect een bron van kracht, samenhang en vertrouwen kan zijn, maar dat het ook kan leiden tot gedrag dat ze alleen niet zouden vertonen, doordat de individuele verantwoordelijkheid verwatert.

3. Praktische informatie

Het maximaantal deelnemers per workshop is 30 jongeren per module.

Centrale elementen van de workshop zijn **actief leren** en **uitwisseling binnen de groep**.

De workshop is modulair. De leerkracht kan kiezen uit twee van de vier voorgestelde thematische activiteiten.

De inleiding duurt 40 minuten, elke module duurt ongeveer 50 minuten. De leerkracht kiest twee modules. De conclusie duurt 20 minuten. In totaal duurt een volledige workshop 3 uren.

4. Leerdoelen

De workshop kan, afhankelijk van de modules die door de leerkrachten gekozen worden, geïntegreerd worden in verschillende vakken, zowel op het einde van de **lagere school** als in de drie graden van het **secundair onderwijs**.

In het **lager onderwijs** zijn er linken met de **leergebieden mens en maatschappij, Nederlands, zelfconcept en sociaal functioneren, sociale vaardigheden en samenwerking**. Zo leren de jongeren zichzelf en anderen kennen en stellen zij zich voor elkaar open. Ze luisteren naar elkaar, werken samen en ze ontwikkelen hun kritisch denkvermogen.

In het **secundair onderwijs** komen thema's zoals stereotypen en discriminatie, haatdragende uitspraken, de impact van woorden en de definitie van democratie aan bod. Deze thema's worden niet alleen besproken in de lessen **Nederlands en burgerschap**, maar ook in andere vakken, aangezien het om transversale concepten gaat die elke leerkracht met zijn of haar klas behandelt.

Het is duidelijk dat, zowel in het lager als in het secundair onderwijs, ook het leerplan van **lichamelijke opvoeding** aansluit bij de workshop. Dit door het bevorderen van sociale relaties en het stimuleren van participatie binnen een groep.